

ECN 120 – Makroøkonomi I H2023

Tirsdag 19. desember 2023, kl 14:00-17:30 (3,5 timer)

Dette er oppgavene for del 2+3.

Verktøy: **C3: alle typer kalkulatorer, alle andre hjelpemidler - inkludert digitale**
Det er ikke tillatt å motta hjelp under eksamen fra andre

Fagansvarlig: Eirik Romstad.

Ekstern kontrollør av oppgaveteksten: Bjarne Ytterhus, Handelshøyskolen BI

Tekniske problemer på eksamen meldes IT (tlf.6723 0555)

Problemer med å levere denne delen av eksamen: [Skjema for teknisk support](#)

Bruk av ChatGPT og tilsvarende verktøy er tillatt når eksaminanden oppgir å ha brukt slike hjelpemiddel. Reint eller tilnærma reint sitat av svar laga med slike verktøy fører til 40% trekk i oppnådd score på spørsmålet (eks. 7 poeng i score og referert bruk av slike verktøy gir 4,2 som rundes ned til 4 i sensurert score). Omfattende ureferert bruk av slike verktøy kan føre til at eksamensbesvarelsa blir underkjent og i ekstreme tilfelle at det reises tiltale om plagiat. NMBU har rutiner for maskinell kontroll for plagiat og bruk av sitat.

Les følgende instruksjer nøye:

- Eksamen har tre hoveddeler (maks poeng og anbefalt tid): (1): 40 fleirvalgsspørsmål (40 poeng, 75 minutt), (2) fem grafiske analyser (30 poeng, 60 minutt), og (3) fem kortere spørsmål (30 poeng, 60 minutt). **Totalt antall poeng er 100. Sett av nok tid på slutten for å laste opp PDF til WiseFlow.**
- For hvert spørsmål skriv teksten rett inn i svararket (i Word-fila dere finner på WiseFlow sammen med denne oppgaveteksten i PDF). Viss du ikke kan svare på et spørsmål, la spørsmålet stå ubesvart. **Du skal ikke slette spørsmål du ikke har svart på** (for det gjør det lettere både for deg og meg å holde oversikten, og for deg å gå tilbake og svare på et spørsmål du ikke har svart på).
- For å svare på enkelte spørsmål må du kanskje tegne en figur. Den kan du tegne for hand, ta et bilde med mobilen din, og så lime inn på rett sted i dokumentet, ELLER du kan bruke et tegneprogram på PCen din og lime figuren inn. Korte kommentarer til figuren kan skrives inn med håndskrift på bildet av figuren. Meir utførlige kommentarer til figuren – skriv inn med PC på rett sted.
- Noen farger gjengis dårlig på bilder. Bruk derfor helst svart eller blå penn for figuren, og trenger du ei ekstra farge, bruk rød. Ikke bruk grønn for det er ei farge som vises dårlig på bilder.
- Merk alle akser og alle linjer og felt i grafene.
- Sett av tid til å konvertere dokumentet ditt til PDF før du laster opp i WiseFlow.

Spørsmåla til del 2 starter på neste side. Del 3 følger etter del 2.

DEL 2: GRAFISK ANALYSE (30 POENG)

Det er fem oppgaver i denne delen. Hvert delspørsmål er verdt 2 poeng. **Merk aksene og kurvene tydelig.** For delspørsmål (a), tegn en figur. I delspørsmål (b) og (c), bruk figuren du tegna i (a), marker det som skjer i figuren med bokstav for delspørsmålet (B og C). Når du er ferdig med å tegne figuren, ta et bilde av figuren og lim inn på rett plass. Skriv verbal tilleggsanalyse på PC.

Hver oppgave starter på ny side.

2-1. Valutamarkeder og pengepolitikk

- (a) Tegn inn de kurvene som beskriver et vanlig valutemarked, gi navn på kurvene og aksene. Marker markedslikevekta.

Svar: her

- (b) Forklar kort hva som skjer i dette valutamarkedet når sentralbanken auker styringsrenta. Tegn inn denne effekten i figuren fra (a) og marker den nye markedslikevekta.

Svar: her

- (c) Uavhengig av svaret i (b), anta at verdien av valutaen til et land svekkes. Hvordan påvirker det forbrukerne/husholdningene og næringslivet i dette landet? Grunngi kort.

Svar: her

2-2. Kapitalmarkedene under en nedgangskonjunktur (konjunkturutsiktene svekkes)

- (a) Tegn inn de kurvene som beskriver et vanlig kapitalmarked, gi navn på kurvene og aksene. Marker markedslikevekta.

Svar: her

- (b) Tegn inn hva som skjer i dette kapitalmarkedet når bedriftene observerer at mengda varer på lager auker. Marker den nye markedslikevekta.

Svar: her

- (c) Forklar hvorfor den effekten du har identifisert i (b) kan forsterke nedgangskonjunktoren på kort sikt.

Svar: her

2-3. Arbeidsmarkeder, arbeidskraftsmobilitet og omstilling

To arbeidsmarkeder, H og L, krever omtrent samme kompetanse. Det er høyere reallønn i arbeidsmarked H enn i arbeidsmarked L.

- (a) Tegn en figur som beskriver den opprinnelige situasjonen i de to arbeidsmarkedene før arbeidstakerne flytter på seg. Sett navn på aksene og kurvene. Marker markedslikevektene.

Svar: her

- (b) Forklar hvordan arbeidskrafta flytter på seg og de nye markedslikevektene? Kommenter hvorfor reallønna i de to arbeidsmarkedene i teorien bør bli lik når kostnadene er null med å skifte jobb og eventuelt flytte.

Svar: her

- (c) (i) På hvilke måter er denne enkle modellen av arbeidsmarkedene relevant i makroøkonomi?
(ii) Hvordan kan dette rammeverket brukes for å kritisere Frontfagsmodellen?

Svar: her (i)

(ii) her

2-4. Sviktende innenlandsk matproduksjon

Et land som normalt er selvforsynt med mat, opplever en uventa og sterk nedgang i mengda egenprodusert mat.

- (a) Tegn en graf som illustrerer markedet for matvarer i et normalår. Sett namn på aksene og kurvene. Illustrer den opprinnelige markedslikevekta for matvarer i landet. Kommenter helninga på relevante kurver.

Svar: her

- (b) Vis grafisk at den sviktende innenlandske matproduksjonen i figuren du tegna i (a) fører til høgere matpriser, og skriv den nye likevekta. Marker endringa i konsumentoverskott.

Svar: her

- (c) Hvilke virkemiddel bør regjeringa sette inn for å møte utfordringene som høgere matpriser skaper som følge av den uventa nedgangen i den innenlandske matproduksjonen?

Svar: her

2-5. Forbruk, optimistiske forventninger og konjunkturpolitikk

Den makroøkonomiske konsumfunksjonen med uspesifiserte parameterverdier skrives ofte som $C = a + b(Y - T) = a + bY^d$. En måte å skrive de spesifiserte parameterverdiene på er f.eks. $C_i = a_i + b_i(Y - T)_i = a_i + b_iY^d$ der i er merkinga (indeksen). Vi dropper ofte merking (indeksing) på parametre som ikke endrer seg.

- (a) (i) Forklar de forskjellige delene av denne funksjonen.
(ii) Tegn denne funksjonen med spesifiserte (indekserte) verdier slik at det private forbruket blir C_{LV} , som gir likevekt i økonomien. Merk aksene og funksjonen.

Svar: (i) her

(ii) her

- (b) (i) Vis virkningene på konsumfunksjonen av meir optimistiske forventninger.
(ii) Forklar hvorfor det private forbruket auker når vi forutsetter at den disponible inntekta ikke endrer seg?

Svar: (i) her

(ii) her

- (c) Sett at økonomien allerede er ved full kapasitetsutnyttning, dvs. produksjonsgapet er null.
(i) Vis grafisk i figuren du har tegna hvor mye skattetrykket må auke for at det private forbruket skal bli like stort som likevektsforbruket C_{LV} .
(ii) Hvordan kan en auke i styringsrenta bidra til samme resultat?

Svar: (i) her

(ii) her

DEL 3: KORTE SPØRSMÅL MED UTREKNINGER, GRAFISK ELLER VERBAL ANALYSE (30 POENG)

Det er fem oppgaver i denne delen. Hver oppgave er verdt 6 poeng (hvert delspørsmål er verdt 2 poeng). Viss du meiner at vesentlige opplysninger mangler eller er utelatt fra oppgaveteksten for å kunne svare på en klar måte, start svaret ditt med å **skrive ned de forutsetningene** du trenger for å gi et klart svar. På noen av oppgavene er det mulig at en enkel figur eller et eksempel kan gjøre det lettere for deg å svare klart. **Hver oppgave starter på ny side.**

3-1. Arbeidsmarkeder og utenforskap

Utenforskap innebærer bl.a. at folk ikke klarer å komme inn i lønna arbeid. I Norge og fleire andre rike land ser vi at stadig fleire sliter med å skaffe jobb. Dette kan bidra til at den potensielle velferden målt som *BNP/innbygger* vokser mindre enn den ellers ville ha gjort.

- (a) (i) Forklar hva *BNP*, *B*, *EMP* og *N* står for i formelen $\frac{BNP}{B} = \frac{BNP}{EMP} \frac{EMP}{N} \frac{N}{B}$. For å gjøre diskusjonen av utenforskap lettere, vurder hvordan du velger å definere variablene.
- (ii) Forklar hvordan de tre brøkene til høyre for er-lik tegnet representerer. Hvilke(n) del(er) av formelen fanger opp utenforskap? Forklar kort.

Svar: (i) her

(ii) her

- (b) Forklar hvordan høyere reallønn kan bidra til at stadig fleire ser ut til å falle utafør arbeidsmarkedene.

Svar: her

- (c) Enkelte har foreslått at staten bør betale deler av lønna til de som faller utafør arbeidslivet. Hvilke (i) fordeler og (ii) ulemper har dette forslaget?

Svar: (i) Fordeler:

(ii) Ulemper:

3-2. Sprikende meldinger fra økonomien

Følgende tre sammensatte påstander om norsk økonomi er sanne: Norsk økonomi vokste i 2022, nei norsk økonomi krympa i 2022. Den gjennomsnittlige årslønna vokste i 2002 nei årslønna falt. Boliglånsrenta vokste i 2022, nei boliglånsrenta falt.

- (a) Hvordan vil du forklare at den første og den siste delen i hver av de tre påstandene er sanne (tips: alle påstandene har de samme to forklaringene).

Svar: her

- (b) Fra et økonomisk ståsted, hvilket av de to forklaringene du nemner i (a) bør vi legge mest vekt på, og hvorfor? Illustrer med et eksempel.

Svar: her

- (c) I 2022-23 var det sterk vekst i verdien av oljefondet som nylig passerte 16 tusen milliarder kroner. Hva er den viktigste forklaringa på denne sterke verdiveksten.

Svar: her

3-3. Redusert privat boligbygging i Norge

Den private boligbygginga har falt sterkt det siste året. Interesseorganisasjonen for byggenæringene frykter at oppimot 30 tusen bygningsarbeidere kan miste jobben det neste året.

(a) Hva er den viktigse grunnen til det sterke fallet i boligbygginga det siste året? Forklar kort.

Svar: her

(b) Hva slags virkemiddel vil du foreslå for å forhindre den forventta nedgangen i sysselsetting i byggebransjen? Forklar kort.

Svar: her

(c) Andre hevder at det ikke er noen grunn til å iverksette særskilte tiltak for byggebransjen gitt forventningene det neste året. Nemn noen faktorer **for** og **mot** at tiltak ikke er ønskelig, og forklar kort på hver faktor.

Svar: Mot: her

For: her

3-4. Internasjonal utvikling

Auka eksport blir sett på som en viktig faktor for å bidra til økonomisk vekst i utviklingsland og for i-land som har store strukturelle problem i økonomien (som f.eks. Hellas).

- (a) Hva er de viktigste årsakene til at eksport blir sett på som viktig for å bidra til vekst på kort sikt både for utviklingsland og land med høg arbeidsløyse?

Svar: her

- (b) Anta at de kortsiktige problema er løst (jf. (a) ovafor). Hvorfor er eksport relativt sett mindre viktig for å skape større økonomisk aktivitet på lengre sikt i land med høg arbeidsløyse/-undersysselsetting?

Svar: her

- (c) Noen hevder at landbruk er i ei særstilling prisene på matvarer kan variere sterkt ved relativt små endring i tilgangen på matvarer i matvaremarkedene. De hevder videre at derfor bør styresmaktene i utviklingsland kunne skjerme landbruk mot virkningene av internasjonal handel. Hvorfor er dette ikke noe bra forslag?

Svar: her

3-5. Dagsaktuelt: Er inflasjonstoppen nådd?

Etter snart to år med høy inflasjon, avtar nå inflasjonen internasjonalt og i Norge.

(a) Hva er de viktigste grunnene til dette? Grunngi kort

Svar: her

(b) Mange økonomer hevder at den nedgangen vi har sett ikke er særlig robust, dvs. at vekst i inflasjonen igjen kan føre til at inflasjonen blir sjølførsterkende. Hva er den viktigste årsaka til dette synet.

Svar: her

(c) Hvordan har erfaringene med stagflasjon på 70-tallet og tidlig på 80-tallet påvirka den økonomiske politikken i dag?

Svar: her

Bjarne Ytterhus
ekstern vurdering av oppgaveteksten

Eirik Romstad
fagansvarlig